32005E0304

15.4.2005. SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE L 97/57

ZAJEDNIČKO STAJALIŠTE VIJEĆA 2005/304/ZVSP

od 12. travnja 2005.

o sprečavanju, upravljanju i rješavanju sukoba u Africi i stavljanju izvan snage Zajedničkog stajališta 2004/85/ZVSP

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji, a posebno njegov članak 15.,

budući da:

(1) Za sprečavanje, upravljanje i rješavanje sukoba na afričkom kontinentu prvenstveno su odgovorni sami stanovnici Afrike.

(2) Međunarodno pravo utvrđuje okvir za aktivnosti koje se poduzimaju u kontekstu sprečavanja, upravljanja i rješavanja sukoba u Africi.

(3) Glavnu odgovornost za održanje međunarodnog mira i sigurnosti prema Povelji Ujedinjenih naroda ima Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda.

(4) Pri sastavljanju odluka Vijeća sigurnosti UN-a obrana stajališta i interesa Europske unije u punoj je mjeri osigurana primjenom članka 19. Ugovora o Europskoj uniji.

(5) Vijeće je 26. siječnja 2004. donijelo Zajedničko stajalište 2004/85/ZVSP o sprečavanju, upravljanju i rješavanju sukoba u Africi [1].

(6) Vijeće je 22. studenoga 2004. odobrilo Akcijski plan o potpori ESOP-a miru i sigurnosti u Africi te Zaključke o miru i sigurnosti u Africi, a 13. prosinca 2004. Vijeće je poduprlo Smjernice za provođenje tog Akcijskog plana. U tom kontekstu Vijeće je istaknulo komplementarnu prirodu aktivnosti u okviru ZVSP-a (također posredstvom potpore ESOP-a), fonda mirovne pomoći za Afriku, instrumenata Zajednice i bilateralnih akcija država članica.

(7) Promicanje mira, sigurnosti i stabilnosti na kontinentu jedan je od ciljeva Afričke unije (AU), a mirno rješavanje sukoba između država članica jedno je od načela sadržanih u Osnivačkom aktu Afričke unije. Sprečavanje, upravljanje i rješavanje sukoba bili su predmet dijaloga s Organizacijom afričkog jedinstva (OAJ) i njezinom sljednicom Afričkom unijom (AU) i uključeni su u Kairsku deklaraciju i Akcijski plan. AU i afričke subregionalne organizacije predstavljaju ključne aktere u sprečavanju, upravljanju i rješavanju sukoba u Africi.

(8) Učinkovito sprečavanje sukoba zahtijeva strategije za stvaranje uvjeta koji osiguravaju stabilnije i predvidljivije međunarodno okružje te cjelovite i usklađene programe pomoći i razvojne programe potpore za ublažavanje pritisaka koji dovode do nasilnih sukoba; u obzir treba uzeti i utjecaj gospodarskih čimbenika na sukobe u Africi te potencijal diplomatskih i gospodarskih mjera za sprečavanje i rješavanje nasilnih sukoba.

(9) Sprečavanje sukoba i demokracija, ljudska prava, vladavina prava i dobro javno upravljanje međusobno su povezani, pri čemu razvoj suradnje ima stratešku ulogu u osnaživanju sposobnosti upravljanja sukobima na mirne načine.

(10) Povezanost HIV-a/AIDS-a i sukoba treba razraditi u svim politikama koje se bave mirom i sigurnošću. U svim fazama sukoba, od sprečavanja do obnove, nestabilnost stvara uvjete koji pogoduju ubrzanom širenju pandemije. Širenje HIV-a/AIDS-a ima samo po sebi ozbiljne kratkoročne i dugoročne društveno-gospodarske i političke posljedice.

(11) Europska zajednica i njezine države članice su 23. lipnja 2000. u Cotonouu sklopile Sporazum o partnerstvu s afričkim, karipskim i pacifičkim državama (AKP).

[1] SL L 21, 28.1.2004., str. 25.

(12) Europski parlament je 30. studenoga 2000. usvojio Rezoluciju o sudjelovanju žena u mirnom rješavanju sukoba, a Zajednička parlamentarna skupština AKP-a i EU-a je 21. ožujka 2002. usvojila Rezoluciju o pitanjima ravnopravnosti spolova.

(13) Vijeće je 8. prosinca 2003. usvojilo Smjernice za djecu i oružane sukobe,

DONIJELO JE OVO ZAJEDNIČKO STAJALIŠTE:

Članak 1.

1. EU doprinosi sprečavanju, upravljanju i rješavanju nasilnih sukoba u Africi jačajući afričku sposobnost i sredstva za djelovanje u tom području, posebno kroz pojačani dijalog i potporu AU-u, subregionalnim organizacijama i inicijativama te organizacijama civilnog društva. Na taj način EU poduzima daljnje korake za promicanje usklađivanja među mnogobrojnim akterima koji mogu biti angažirani, uključujući tješnje usklađivanje mjera koje poduzimaju Zajednica i njezine države članice, posebno u okviru Akcijskog plana za potporu ESOP-a za mir i sigurnost u Africi i Smjernica za njegovu provedbu.

2. EU posebno provodi Akcijski plan za potporu ESOP-a za mir i sigurnost u Africi u skladu sa smjernicama koje je odobrilo Vijeće. Usklađivanje doprinosa država članica i Zajednice se poboljšava i istražuju se mogućnosti za mehanizam upravljanja koji bi olakšao ujedinjavanje dobrovoljnih doprinosa država članica.

3. Jačajući svoje sposobnosti u području upravljanja krizama i sprečavanja sukoba, EU unapređuje svoju blisku suradnju s UN-om i određenim regionalnim i subregionalnim organizacijama kako bi ostvarila gore navedene ciljeve. Suradnja s UN-om u upravljanju krizama nastavlja se u skladu s provedbom Zajedničke izjave o suradnji UN-a i EU-a u upravljanju krizama od 24. rujna 2003. i kao dio te provedbe. Neovisno o preuzetoj obvezi prema vlasništvu afričkih zemalja, EU ostaje spreman da svoje vlastite mogućnosti uključi u upravljanje krizama u Africi uvijek kada je to potrebno.

4. EU razvija dugoročne inicijative za sprečavanje sukoba i za uspostavu mira, potvrđujući da je napredak u tim područjima potreban preduvjet i za afričke države pri izgradnji i održavanju sposobnosti za učinkovito rješavanje problema terorizma.

5. EU razvija proaktivan, sveobuhvatan i integrirani pristup, koji služi i kao zajednički okvir za akcije pojedinačnih država članica. Kao dio toga i s namjerom da poboljša mogućnosti za rano djelovanje, Predsjedništvo uz pomoć glavnog tajnika/visokog predstavnika i Komisije nastavlja s izrađivanjem godišnjeg pregleda namijenjenog prepoznavanju i praćenju potencijalnih nasilnih sukoba i u kojem se navode političke opcije potrebne za sprečavanje njihovog izbijanja ili ponavljanja.

Članak 2.

Politika EU-a je usredotočena na sprečavanje izbijanja i širenja nasilnih sukoba posredstvom ranog djelovanja te na sprečavanje ponavljanja nasilnih sukoba. U tom kontekstu djelovanje EU-a obuhvaća:

— sprečavanje sukoba nastojanjem rješavanja glavnih uzroka strukturalne prirode prilikom ciljanja izravnih uzroka – čimbenika pokretača – nasilnih sukoba,

— upravljanje kriza rješavanjem akutnih faza sukoba i podupiranjem nastojanja za okončanje nasilja korištenjem svih mogućih mjera, uključujući političku i praktičnu potporu regionalnim i subregionalnim inicijativama za postizanje sporazuma o prekidu vatre između svih stranaka koje sudjeluju u sukobu i podupiranja istog te, prema potrebi, uvođenjem operacije za upravljanje krizom,

— uspostavu mira podupiranjem inicijativa za sprečavanje nasilnih sukoba te za pripremu i održivost mirnih rješenja takvih sukoba,

— obnovu podupiranjem gospodarskog, političkog i socijalnog oporavka država i društava koji su izašli iz sukoba kako bi se spriječilo ponovno izbijanje nasilja i promicao održivi mir.

Članak 3.

Kako bi što više pridonijela upravljanju sukobima i kako bi odgovorila na postojeće krize, EU uzima u obzir:

— razvoj međunarodnih pravnih sustava, mehanizme rješavanja sporova i dogovore o suradnji na regionalnoj razini, posebno o osnivanju Vijeća AU-a za mir i sigurnost u lipnju 2004.,

— izgradnju institucija povećanjem učinkovitosti nacionalne sigurnosti i pravosudnih institucija u Africi, uključujući antiterorističke aktivnosti, kao i utvrđivanjem posebnih akcija pomoći afričkim državama za ispunjavanje njihovih obveza u okviru postojećih međunarodnih instrumenata u svim odgovarajućim područjima, uključujući borbu protiv terorizma i nezakonitog trgovanja,

— potporu ratifikaciji i cjelovitoj provedbi Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda, koji može imati važnu ulogu u oblikovanju nacionalnih institucija u borbi protiv nekažnjavanja. To uključuje jačanje pravosudnih institucija koje u tom pogledu imaju važnu komplementarnu ulogu. Posebna pozornost pridat će se ratnim zločinima koji su obuhvaćeni Rimskim statutom Međunarodnog kaznenog suda, kao što su regrutiranje ili novačenje djece, što ima ozbiljan učinak na zemlje koje su poprišta sukoba.

Članak 4.

1. EU nastoji povećati potporu dogovorima i nastojanjima na regionalnoj razini za sprečavanje sukoba potičući društvenu odgovornost, jačajući načela vladavine prava, podučavanjem o sprečavanju sukoba, stvaranjem mogućnosti, *inter alia*, za političke i gospodarske analize, sustave za rano upozoravanje, pregovaračke/posredničke vještine, poboljšanjem međunarodnih mehanizama za sankcije i izvršavanje presuda, razvojem mehanizama za proučavanje gospodarskih čimbenika koji izazivaju sukobe te jačanjem poveznica između samih regionalnih organizacija, kao i između lokalnih, nacionalnih i regionalnih nedržavnih aktera i ostalih članova međunarodne zajednice. Zajednica i njezine države članice pažljivo usklađuju nastojanja za potporu regionalnim i subregionalnim organizacijama u području sprečavanja sukoba kako bi razvile zajedničke inicijative i sinergije, a prema potrebi i putem zajedničkog planiranja programa.

2. EU pruža potporu i surađuje s AU-om u području sprečavanja, upravljanja i rješavanja sukoba s ciljem razvoja dugoročnog partnerstva, posebno u okviru nastavnog postupanja nakon Kairskog sastanka na vrhu.

Članak 5.

EU nastoji:

— podupirati promicanje stajališta o sprečavanju sukoba u okviru razvojne i trgovačke politike Zajednice i njezinih pridruženih strategija za zemlje i regije,

— uvoditi, prema potrebi, pokazatelje sukoba i instrumente za procjenu učinaka mira i sukoba u razvojnoj i trgovačkoj suradnji kako bi se smanjio rizik od korištenja pomoći i trgovine za pogodovanje sukobima te maksimalno povećao njihov pozitivan utjecaj na izgradnju mira,

— osiguravati da materijalni prihodi od ulaganja brzo dospiju do stanovništva kao cjeline,

— poboljšati usklađivanje nastojanja Zajednice i njezinih država članica u tom području,

— poboljšati razvojnu i trgovačku suradnju s regionalnim, subregionalnim i lokalnim akterima kako bi osigurala usklađenost inicijativa i potporu afričkim aktivnostima,

— koordinirati svoja nastojanja s međunarodnim financijskim institucijama.

Članak 6.

1. EU dugoročno podupire poboljšanje afričkih mogućnosti za operacije potpore miru na regionalnoj, subregionalnoj i bilateralnoj razini, kao i mogućnosti afričkih država da doprinesu regionalnoj integraciji, miru, sigurnosti i razvoju. Neovisno o takvom poboljšanju mogućnosti, EU i njezine države članice nastavljaju, na temelju pojedinačnih slučajeva, promišljati o raspoređivanju vlastitih operativnih sredstava za sprečavanje sukoba i upravljanja krizama u Africi, u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda i u bliskoj suradnji s aktivnostima UN-a u regiji. Takva promišljanja obuhvaćaju doseg mogućnosti koje su se razvile sukladno mogućnostima EU-a za upravljanje krizama, uključujući raspoređivanje civilnog osoblja kao dugoročni odziv izgradnji mira.

2. Države članice i Komisija razmjenjuju informacije o svim akcijama poduzetima za podupiranje afričkih mogućnosti za operacije potpore miru kako bi se poboljšala usklađenost i razvile sinergije. Sažetak tih informacija čini dio godišnjeg preispitivanja ovog Zajedničkog stajališta predviđenog u člankom 14.

3. Države članice i Komisija daju veću prednost državnim i regionalnim strategijama i procjeni rizika. Strategije za pojedinačne zemlje mogu se razviti upotrebom standardiziranih pokazatelja i uz pomoć skupina stručnjaka. Procjena rizika i strategije zemalja imale bi koristi od detaljnijeg poznavanja lokalne sredine, uključujući informacije lokalnih stručnjaka, obrazovanih u području ranog upozoravanja i procjene rizika.

4. Države članice i Komisija nastoje ostvariti poboljšano usklađivanje bilateralnih akcija za potporu AU-u i afričkim subregionalnim organizacijama, posebno Ekonomskoj zajednici zapadnoafričkih država, Zajednici za razvoj južne Afrike i Međuvladinoj organizaciji za razvoj, Ekonomskoj zajednici srednjeafričkih država te Ekonomskoj i monetarnoj zajednici središnje Afrike, u vezi s afričkim mogućnostima za operacije potpore miru.

5. Države članice i Komisija sustavno pozivaju jedna drugu ili Predsjedništvo, prema potrebi, da sudjeluju na vježbama i seminarima koje organiziraju u namjeri da osnaže afričke mogućnosti za održanje mira.

6. Sa zainteresiranim trećim državama pokušavaju se koordinirati aktivnosti za jačanje i razmjenu iskustava o tim aktivnostima, prvenstveno sa Sjedinjenim Državama, Kanadom, Norveškom i Japanom, posebno u okviru političkog dijaloga s tim državama.

7. EU nastoji još više poboljšati svoju koordinaciju s UN-om, posebno s Odjelom za mirovne operacije, u pogledu svih aktivnosti čiji je cilj jačanje afričkih mogućnosti za operacije potpore miru.

8. EU analizira kako što bolje koordinirati nastojanja u području osposobljavanja i vježbi.

9. Na *ad hoc* osnovi, ako je prisutna dodana vrijednost, EU pravodobno razmatra pokretanje programa za poboljšanje mogućnosti u svoje ime, zasebno ili zajedno s programima koje su pokrenule pojedinačne države članice. Takva akcija može varirati od manje promatračke misije iz afričkih organizacija za vrijeme mirovnih vježbi EU-a pa sve do složenih programa osposobljavanja.

Članak 7.

Države članice nastavljaju voditi restriktivnu politiku u pogledu izvoza oružja, u potpunosti primjenjujući Kodeks EU-a o postupanju prilikom izvoza oružja. Prepoznajući da raspoloživost i nakupljanje oružja u opsegu koji prelazi zakonite sigurnosne potrebe može biti čimbenik koji pridonosi nestabilnosti i da je suzbijanje nezakonitog trgovanja oružjem važan doprinos ublažavanju napetosti i procesima pomirbe, države članice i Komisija:

— surađuju u promicanju međunarodnog poštivanja embarga na oružje i ostalih odgovarajućih odluka Vijeća sigurnosti UN-a na međunarodnoj razini i podupiru inicijative za učinkovitu provedbu takvih mjera,

— nastavljaju podupirati i na aktivan način poštovati regionalne inicijative koje pridonose borbi protiv nezakonitog trgovanja oružjem i njegovom sprečavanju,

— surađuju u poticanju pridruženih država da se prilagode načelima koje je usvojio EU i mjerama koje je EU poduzeo. EU i dalje razmatra mogućnosti potpore afričkim nastojanjima za unapređenjem nadzora nad proizvodnjom, uvozom i izvozom oružja te potpore nadziranja ili uklanjanja viška osobnog oružja, kao i potpore afričkim nastojanjima da riješe probleme u vezi s osobnim oružjem u skladu sa Zajedničkom akcijom Vijeća 2002/589/ZVSP od 12. srpnja 2002. o doprinosu Europske unije u suzbijanju destabilizirajućeg gomilanja i širenja kratkog ili dugačkog vatrenog oružja [1],

— nastavlja podupirati Akcijski program UN-a o nezakonitoj trgovini kratkim ili dugačkim vatrenim oružjem u svim aspektima, kao i pregovore o Protokolu o nezakonitoj proizvodnji i trgovanju vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom, kojim se dopunjuje Konvencija UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala, koju je donijela Opća skupština UN-a 31. svibnja 2001.

Članak 8.

1. EU:

— nastoji naći rješenje za gospodarske čimbenike koji izazivaju sukobe,

— nastoji promicati daljnju integraciju Afrike u svjetsko gospodarstvo i podupirati ravnopravan pristup koristima i prilikama koje iz tog proizlaze u svim društvima,

— podupire gospodarsku i političku suradnju, na primjer regionalne stabilizacijske dogovore, kako bi se učvrstili odnosi između stranaka kao preventivna mjera i mjera za izgradnju mira poslije sukoba,

— nastoji osigurati da mjere za regionalnu trgovačku integraciju unutar političkog okvira, koji uključuje sigurnosne mreže za ranjive skupine, potpomognu sprečavanje i rješavanje sukoba.

2. EU također:

— surađuje u promicanju univerzalnog poštivanja embarga koji se odnose na nezakonito iskorištavanje robe visoke vrijednosti i njihovo trgovanje te drugih odgovarajućih odluka Vijeća sigurnosti UN-a i podupire inicijative za učinkovitu provedbu takvih mjera,

— aktivno djeluje u smjeru pronalaženja sredstava za suzbijanje nezakonitog iskorištavanja prirodnih bogatstava koje pridonosi izbijanju, širenju i nastavljanju nasilnih sukoba,

— prema potrebi, provodi mjere ograničavanja, uključujući gospodarske i financijske sankcije, usmjerene protiv aktera koji profitiraju od nasilnih sukoba i pogoršavaju ih. U tom kontekstu potrebno je nadalje razmisliti o (pozitivnoj ili negativnoj) ulozi koju bi u području sprečavanja i rješavanja sukoba trebao odigrati privatni sektor.

[1] SL L 191, 19.7.2002., str. 1.

Članak 9.

EU, u različitim fazama trajanja sukoba:

— procjenjuje važnu ulogu koju „nedržavni akteri" mogu odigrati izazivajući sukobe ili pomažući u njihovom rješavanju ili sprečavanju. U svakom slučaju, treba protumačiti njihovu ulogu i pozitivan doprinos,

— potiče primjenu Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 o ženama, miru i sigurnosti tako da osigura da pitanje rodne perspektive bude uključeno u planiranje, provedbu i procjenjivanje učinaka sukoba, potrebe različitih aktera u sukobu te u razinu i vrstu sudjelovanja u donošenju odluka o sprečavanju, upravljanju i rješavanju sukoba, uključujući mirovne procese i pregovore,

— učinkovito i temeljito ispituje kratkoročne, srednjoročne i dugoročne učinke oružanih sukoba na djecu, na učinkovit i sveobuhvatan način, koristeći se raznolikim raspoloživim instrumentima i na temelju prošlih i tekućih aktivnosti, u skladu s rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a 1460 i 1539 o djeci i oružanim sukobima i u skladu sa Smjernicama EU-a o djeci i oružanim sukobima. Nastoji također utjecati na aktere iz trećih zemalja (vlade i nedržavne aktere, uključujući oružane skupine) da poduzmu učinkovite mjere za zaštitu prava djece koja su žrtve oružanih sukoba.

Članak 10.

Kako bi izrazila potrebu za održanjem usredotočenosti na sukobe čak i nakon što se njihov intenzitet smanji te kako bi pridonijela usklađenijem i sustavnijem pristupu stanju poslijeraća u Africi, EU:

— razvija i organizira vlastite sposobnosti za potporu reformama u području sigurnosti u okviru demokratskih načela, poštivanja ljudskih prava, vladavine prava i dobrog javnog upravljanja, posebno u zemljama na prijelazu iz nasilnih sukoba prema održivome miru,

— nastavlja i objedinjuje potporu pri rješavanju problema u vezi s destabilizirajućim gomilanjem i nekontroliranim širenjem kratkog vatrenog oružja,

— jača potporu razoružanju i održivoj reintegraciji demobiliziranih bivših boraca, pridajući posebnu pozornost potrebama proizašlima iz rodne problematike te potrebama djece regrutirane za suradnju u vojnim aktivnostima,

— povećava svoju pomoć pri uklanjanju postojećih nagaznih mina, promiče informiranje javnosti o minama i potiče razvoj afričkih mogućnosti za razminiravanje,

— nastavlja podupirati aktivnosti čiji je cilj olakšati reintegraciju protjeranog stanovništva u situacijama nakon sukoba, uzimajući u obzir odgovarajuća vodeća načela o unutrašnjoj raseljenosti predstavnika glavnog tajnika UN-a,

— potiče pomirbu i podupire obnovu koja je potrebna zemljama koje izlaze iz sukoba kako bi ponovno uspostavile politiku dugoročnog razvoja,

— u skladu sa Zajedničkim stajalištem Vijeća 2003/444/ZVSP od 16. srpnja 2003. o Međunarodnom kaznenom sudu ([1]), u političkom dijalogu s afričkim sugovornicima ponovno potvrđuje snažnu predanost podupiranju Međunarodnog kaznenog suda i njegovog stajališta u vezi s prijedlogom SAD-a o bilateralnim sporazumima o neizručivanju.

Članak 11.

EU ocjenjuje mogućnosti za suradnju na nacionalnoj i regionalnoj razini u tom području predlažući rješenja, koristeći raznovrsne instrumente kako bi riješili problem odnosa između radikalizacije vjerskih skupina i njihove ranjivosti prema novačenju u terorističke redove, u pogledu sprečavanja sukoba i izgradnje mira. U tom kontekstu EU uzima u obzir Zajedničku izjavu o terorizmu usvojenu na Ministarskoj konferenciji EU-a i Afrike u Bruxellesu (11. listopada 2001.) te Zajedničku izjavu o terorizmu usvojenu na Ministarskoj konferenciji EU-a i Afrike u Ouagadougouu (28. studenoga 2002.).

Članak 12.

EU osigurava da je borba protiv HIV-a/AIDS-a sastavni dio strategija EU-a za sprečavanje i ublažavanje sukoba. Dijalog s AU-om o tom pitanju, koji se temelji na načelu afričkog vlasništva, potrebno je intenzivirati. U tom kontekstu pomoć operacijama za potporu miru osigurava elemente osvješćivanja i osposobljavanja za sprečavanje HIV-a/AIDS-a, u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 1308 o HIV-u/AIDS-u i međunarodnim mirovnim operacijama.

([1]) SL L 150, 18.6.2003., str. 67.

Članak 13.

Vijeće napominje da Komisija namjerava svoje djelovanje usmjeriti na ostvarivanje ciljeva i prioriteta ovog Zajedničkog stajališta, prema potrebi, kroz odgovarajuće mjere Zajednice.

Članak 14.

Na temelju izvješća Predsjedništva, zajedno s glavnim tajnikom/visokim predstavnikom i Komisijom, ovo Zajedničko stajalište i njegova provedba preispituju se godišnje i prema potrebi izmjenjuju.

Članak 15.

Zajedničko stajalište 2004/85/ZVSP stavlja se izvan snage.

Članak 16.

Ovo Zajedničko stajalište stupa na snagu na dan donošenja.

Članak 17.

Ovo se Zajedničko stajalište objavljuje u *Službenom listu Europske unije*.

Sastavljeno u Luxembourgu 12. travnja 2005.

Za Vijeće
Predsjednik
J.-C. JUNCKER